

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 34 (3538) ●

● ЧАЦВЕР, 7 ВЕРАСНЯ, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Сябе ў творчасці знайсі
У Даўгаўпілсе ўшанавалі памяць народнага паэта Беларусі Рыгора Барадуліна **Стар. 2**

У ваколіцах Акінчыц
На карце родных мясцін Якуба Коласа цяпер — і Царква святой Ганны ў Стоўбцах **Стар. 3**

Злучаюць людзі гарады
У Мінск прыязджае Магнітагорскі драмтэатр імя А. С. Пушкіна, у якім пачынаўся творчы шлях народнай артысткі СССР Аляксандры Клімавай **Стар. 4**

СВЯТА

Полацк мае слова

Родны горад беларускага першадрукара Францыска Скарыны ўжо ў трэці раз быў сталіцай Дня беларускага пісьменства

Іван Івануў

Сёлета святая было адметным, бо прысвячалася 500-годдзю беларускага кнігадрукавання. І яшчэ гэтым разам старажытны Полацк адзначаў сваё 1155-годдзе. Вось якія глыбокія карані ў беларускай дзяржаўнасці (а горад на Дзвіне лічыцца ягонаю калыскаю), вось якія даўнія культурныя традыцыі ўлітваў у сябе слынны ўрадженец Полацка Францыск Скарына.

Раней, калі Дзень беларускага пісьменства толькі ўваходзіў у календар святых датаў, такога размаху ў святкаванні, вядома ж, не было. Цяпер ёсць завядзёнка бласлаўляць святочныя дзеі ў храмах. У Полацку служылася Божая літургія ў Багаўленскім саборы. Потым прадстаўнікі духавенства й творчай інтэлігенцыі краіны, якія з Дабрадзатным агнём ад Гроба Гасподняга паўдзельнічалі ў Рэспубліканскай навукова-

асветніцкай экспедыцыі “Шлях да святыхняў”, пасадзілі пры храме з маладых туй “Сад Малітвы”. Тым і завяршылася чарговае паломніцтва ў Полацк, маршрут якога пралёг праз гарады й мястэчкі Віцебшчыны. Дарэчы, згавяецца: яшчэ ў 1995 годзе энтузіясты ладзілі пешае свецкае “Паломніцтва ў Полацк” — пра тое пісаў часопіс “Роднае слова”. І сярод вершаваных радкоў там былі й такія, напісаныя з нагоды падзеі: “То пойдзем разам, сёстры і браты, / У паломніцтва да полацкіх святыхняў!”. Як бачым, даўнія традыцыі паломніцтва, ці пілігрымак, цяпер адраджаюцца на нашай зямлі.

Рознымі шляхамі, з розных краёў дабраліся ў слаўны Полацк на Свята Слова прадстаўнікі самых розных прафесій. Толькі літаратары, паводле некаторых падлікаў, было каля 150. А цесна ў горадзе нікому ж не было, паколькі на розных пляцоўках праходзіла

Урачыстае адкрыццё Дня беларускага пісьменства ў Полацку

Такі друк — для моцных рук

больш за 80 імпрэзаў. Скажам, падвозіліся вынікі Усебеларускай грамадска-палітычнай акцыі “Мы — разам!”, праходзіла маладзёжнае свята “Мы — у тэме!” (а Полацк жа — і маладзёжная сталіца Беларусі-2017), а таксама фінал Усебеларускага творчага конкурсу юных

чытальнікаў “Жывая класіка”, прысвечанага юбілею кнігадрукавання. Было і гашэнне маркі, паштовага канверта, прысвечаных Дню беларускага пісьменства ў Полацку. А вялікі Фэст кнігі і прэсы шумеў, сустракаў шматлікіх гасцей побач з помнікам першадрукару. Там

працаваў “Друкарскі двор XVI стагоддзя” з рэканструяваным станком ды рознымі іншымі прыладамі. Сустрэчы літаратараў з чытачамі, літаратурна-музычныя праграмы і кампазіцыі... Напрыканцы дня ўшанавалі пераможцаў рэспубліканскага конкурсу на лепшыя творы ў розных жанрах літаратурнай творчасці. Сярод пераможцаў — і наша калега, прайзвіск “Людміла Рублеўская (за раман “Авантуры Пранціша Вярвіча, здрадніка і канфедэрата)”, а таксама герой адной з нашых публікацый, вядомы публіцыст Зіновій Прыгодзіч (зборнік “Постаці”). Вышнем!

Цяпер эстафета Дня беларускага пісьменства перададзена ў горад Іванова, на Брэстчыну. Там у наступным годзе святая прайдзе ўпершыню, а для Беларусі яно будзе юбілейным, 25-м.

ВЕСТКІ

Беларус-ардэнаносец з Цюмені

Ганаровы Генеральны консул Беларусі ў Цюмені Уладзімір Шугля ўшанаваны расійскім Ордэнам дружбы

Сябры-беларусы з Цюмені паведамлілі ў рэдакцыю, што Уладзімір Шугля прымае віншаванні. Ва ўказе Прэзідэнта Расіі гаворыцца: Ордэнам дружбы ўзнагароджваецца Шугля Уладзімір Фёдаравіч — прэзідэнт таварыства з абмежаванай адказнасцю “Холдынгавая кампанія ГД “Мангазея”, старшыня савета Цюменскай абласной грамадскай арганізацыі “Саюз — інтэграцыя братэрскіх народаў”. Адзначаны ж наш вядомы супляменнік высокай узнагародай “за дасягнутыя працоўныя поспехі, актыўную грамадскую дзейнасць і шматгадовую добрасумленную працу”.

Пра чалавека, які шмат робіць для развіцця беларуска-расійскага супрацоўніцтва, не раз пісала наша газета. Восенню 2013-га журналісты з Беларусі былі ў ягоным консульскім офісе, зрабілі вялікае інтэрв’ю з супляменнікам для часопіса “Беларусь. Belarus”. І летась у 5-м нумары часопіса, які прысвячаўся чарговому Форуму рэгіёнаў Беларусі ды Расіі, выйшаў тэкст “Зямля і неба Уладзіміра Шуглі” — з падзагалоўкам: “У Ганаровы Генеральнага консула Беларусі ў Цюменскай вобласці Расіі ёсць і глыбока асабістыя прычыны для таго, каб актыўна развіваць рознабаковыя кантакты паміж заходнесібірскім рэгіёнам і зямлёй яго продкаў”.

Уладзімір Шугля сумашчае сваю прадпрымальніцкую, консульскую, грамадскую дзейнасць з напісаннем вершаў, выдае кнігі, ён сябар Саюза пісьменнікаў Беларусі. За зборнік “Чацвёртае вымярэнне” у 2014-м ушанаваны ў Беларусі літаратурнай прэміяй “Залаты Купідон”.

ПРЫЦЯГНЕННЕ БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

Тры вандройныя дні

Беларуская суполка ў літоўскай Клайпедзе “Крыніца” арганізавала для ахвотных экскурсійную паездку ў Беларусь

Тры дні ў гасціннай краіне праліцелі непрыкметна. Удзельніца турпаездкі ў Беларусь Святалана Дзіямідава дзялілася ўражанымі: “Краіна здзіўляе — і чысціней гарадоў, і ветлівымі людзьмі, якія лёгка і з задавальненнем ідуць на кантакт, і магазінамі з якаснай прадукцыяй, і вы-

датнымі станам гістарычных помнікаў... З найвялікшым задавальненнем прыеду сюды яшчэ не раз!”

Знаёмства з краінай пачалося з горада Ліды. Там сустрэла нас гід Алена Борыс, яна й суправаджала на працягу ўсёй вандройкі. Мы даведаліся: гісторыя горада пачалася з будаўніцтва абарончага замка, ініцыятарам узвядзення якога яшчэ ў 1323 годзе стаў князь Вялікага Княства Літоўскага Гедымін. Сёння замак цалкам адноўлены звонку, а ў вежы хутка пе-

раедаць багатыя калекцыі мясцовага краязнаўчага музея. Прадставілі нам анімацыйную праграму “Вяселле караля Ягайлы”, частавалі прысмакамі, рэцэпты якіх дайшлі з той далёкай пары. Мы з задавальненнем пакаштавалі глінтвейн і гарбату, згатаваныя на вогнішчы.

Вядома, што ў Лідзе раней было развіта каля 200 рамёстваў. Сёння мясцовыя энтузіясты адраділі каля 40 з іх. Імкнучыся вытрымліваць аўтэнтыку, гэта значыць

выкарыстоўваць тэхніку продкаў. А пры гарадскім Цэнтры рамёстваў адноўлены і дзейнічае старадаўні лялечны тэатр “Батлейка”.

Наведалі мы і знакамiты Лідскі піўзавод, заснаваны ў 1876 годзе. З цікавасцю даведаліся, што ваду для вытворчасці здабываюць прама на тэрыторыі заводу з дзвюх свідравін. Выкарыстоўваюцца на заводзе старадаўнія рэцэпты: піва і квас — гэта натуральным чынам зброджаныя

Госці з Клайпеды пабывалі ў Мірскім замку

напой. Дарэчы, вытворцы пастаўляюць прадукцыю і ў Літву. Магчыма, у некаторых клайпедскіх экскурсантаў Ліда застанеца ў памяці менавіта як сталіца белару-

скага піваварства: там ужо болей за 300 гадоў робяць гэты напой з хмелю і соладу. І дасягнулі ў далікатнай справе высокага майстэрства.

→ **Стар. 4**

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Сябе ў творчасці знайсці

У Даўгаўпілсе ўшанавалі памяць народнага паэта Беларусі Рыгора Барадуліна

Ягоная паэзія — і глыбока-філасофская, і тонка-лірычная, і гарэзлівая, жартулівая... Вельмі розная. А думкі, вобразы, дзівосныя сугучыя звязкі-пераліваюцца, нібы каштоўныя дьяменты. Зрэшты, кожны можа знайсці ў творчасці Рыгора Барадуліна тое, што яму да душы — з умовай: мову барадулінскую варта навучыцца разумець. І каб чуць яе — трэба ўмець слухацца, паглыбіцца ў пльві гаворкі жывой, народнай, сакавітай. Вось якраз тое і спрабавалі мы рабіць, калі ў даўгаўпілскім Цэнтры беларускай культуры (ЦБК) 26 ліпеня зладзілі літаратурную гасцёўню ў гонар народнага паэта Беларусі. Нагодай для таго была перасоўная выстава "Рыгор Барадулін. Прыходзім, каб знайсці сябе ў жыцці...". Яе прадставілі Міністэрства культуры Беларусі ды Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры з Мінска.

Як вядома, 2017-ы аб'яўлены ў Беларусі Годам навукі. Тама ў ЦБК стартаваў праект "Навуковы музейны марафон" і была падпісана дамова аб доўгачасовым супрацоўніцтве паміж ЦБК і вышэйзгаданым музеям. У пльві пагаднення ладзіліся выставы, створаныя на аснове навуковых распрацовак літаратуразнаўцаў і даследчыкаў, прысвечаныя Янку Купалу, Максіму Багдановічу, Петрусю Броўку. І вось — магчымасць бліжэй пазнаёміцца з жыццём, творчасцю Рыгора Барадуліна (1935—2014). Ён вялікага таленту паэт, эсэіст, перакладчык: дзякуючы яму мы чытаем па-беларуску некаторыя творы Ульяма Шэкспіра, Амара Хайяма, Сяргея Ясеніна, Адама Міцкевіча, Джорджа Байрана ды іншых сусветна вядомых творцаў. Вясковец з Вушачыны меў і феноменальнае пачуццё гумару, напісаў шмат сатырычных і гумарыстычных твораў, эпіграм. Гэта быў і

Удзельнікі літаратурнай гасцёўні ў гонар паэта Рыгора Барадуліна

вядомы народны паэт Беларусі, імя якога цяпер шырока вядомае па ўсім літаратурным свеце.

Яшчэ Рыгора Іванавіча называюць віртуозам паэтычнага слова, і паэзія барадулінская — надзвычай самабытная і вобразная, поўніцца глыбокімі сэнсамі. Першыя вершы ягоныя пад псеўданімам А.Чабор з'явіліся ў друку, калі Рыгор вучыўся ў старэйшых класах. Галоўныя тэмы першага зборніка "Маладзік над стэпам" (1959) — нядаўняя вайна, духоўнасць і таленавітасць беларусаў, рэаліі пасляваеннага часу. Потым былі кнігі "Рунець, красавец, налівацца!" (1961), "Нагбом" (1963) ды іншыя. А за зборнік малітоўнай паэзіі "Ксты" (2005) паэт вылучаўся кандыдатам на Нобелеўскую прэмію. Ды непаўторную пльві ягонай думкі, вобразнаў, сэнсаў, бадай, ніхто не зможа гэтак жа прыгожа, дасціпна пераставіць на іншай мове. Зрэшты, крыло славы ўсё ж Рыгора Іванавіча кранула: ён быў ўшанаваны ордэнам Дружбы народаў, латвійскім ордэнам Трох зорак, медалём Францыска Скарыны, стаў лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі імя Янкі Купалы за зборнік вершаў "Рум" (1976).

Чаму, аднак, у Цэнтры беларускай культуры мы зладзілі менавіта літаратурную гасцёўню? Бо імкнемся падыходзіць да працы неформальна, шукаць у дзейнасці новыя формы фарматы. Вось і сабраліся ў нас людзі, неаб'якавыя да мастацкага слова, да беларускай паэзіі.

"Трэба дома бываць часцей/ Трэба дома бываць не гасцём/ Каб душою ты стаў чысцей/ І не страціў святое штосьці..." Вядомай песняй ансамблю "Песняры" на словы Рыгора Барадуліна распачыналі мы імпрэзу. "Менавіта гэты сімвалічны верш, які адкрыў нашу гасцёўню, кранае душу і сэрца кожнага беларуса — як у Беларусі, так і за мяжой", — казала кіраўніца ЦБК Жанна Раманоўская. Яна ж прадставіла і кнігу вершаў паэта "І свету ўсяму", якую нам на З'ездзе беларусаў свету падарыў рымска-каталіцкі прыход знакамітага мінскага Чырвонага касцёла. З яго, дарэчы, і праводзілі Паэта ў апошні шлях. Загалоўны верш прагучаў і на латышскай мове — яго чытала кіраўніца культурных праектаў ЦБК Настасся Лукашанак.

Велізарнае ўражанне на ўсіх зрабіў фільм пра Рыгора Барадуліна

з сімвалічнай назвай "Пачуй!". На жывой, мілагучнай беларускай мове ў ім апавадаецца пра яркае жыццё і творчасць паэта. Потым, за кубкам гарбаты, мы чыталі вершы, дзяліліся думкамі, уражаннямі. Паэт Станіслаў Валодзька распавёў шмат цікавага пра дзядзьку Рыгора, з якім быў асабіста знаёмы. Займальнае распавядалі пра шматлікую і шматколеравую барадулінскую паэзію адна сузаснавальніца даўгаўпілскага Беларускага таварыства "Уздым" Яўгенія Гуляева, паэтка і мастачка Настасся Сазанкова. Гаварылі таксама старшыня Асацыяцыі свабодных мастакоў Латгаліі Марыя Сафронава, член праўлення Саюза беларусаў Латвіі Валеры Амбросаў ды іншыя.

На пругкіх хвалях барадулінскай паэзіі вельмі душэўнай, лірычнай і цёплай атрымалася размова. І было ўражанне, што кожны з нас пачуў, зразумеў нешта важнае, пабываўшы ў сілавым полі вялікай паэзіі Рыгора Барадуліна. Спадзяюся, тыя адкрыцці дапамогуць нам у жыцці, бо, як пісаў паэт, "Прыходзім/ Каб знайсці сябе ў жыцці/ А не згубіцца/ І не разгубіцца..."

Марыя Памецька, метадыстка Цэнтры беларускай культуры, г. Даўгаўпілс

ВЕСТКІ

Людміла перамагае вершамі

Іван Ждановіч

Беларуска з Таджыкістана стала адной з пераможцаў штогадовага Усерасійскага конкурсу "Герой Вялікай Перамогі"

Спачатку Дзільбар Хамідава, маці паэтки Людмілы Запольскай, напісала ў рэдакцыю з горада Бустон (былы Чкалаўск, першынец атампрама СССР) Сагдзійскай вобласці, што яе дачка прайшла ў фіналісты конкурсу. Пры тым добрым словам згадала і публікацыю "Людміла, унучка салдата" (ГР, 5.05.2016) — пра складаны лёс ураджэнца Магілёўшчыны (Мсціслаўскі раён, сельсавет Падсолтава) Мікалая Андрэевіча Запольскага. Ён — удзельнік вайны, прайшоў праз палон і штрафбат, вятры таго сурогава часу закінулі беларуса ў Таджыкістан. "І па гэты час драма яго жыцця прарастае балючымі, кранальнымі вершамі ў душы ягонай унучкі, артысткі з горада Чкалаўска" — пісалі мы. Той тэкст, па словах маці, падтрымаў паэтку, дапамог паверыць у творчыя сілы. А потым тэкст з "ГР" ды вершы Людмілы надрукаваў і часопіс "Нёман" — у спецыяльным прысвечаным Таджыкістану (№8, 2016).

А на пачатку жніўня мы даведаліся: Людміла Запольская стала адной з пераможцаў конкурсу ў намінацыі "Паэзія". На сайце конкурсу чытаем: "766. Запольская Людміла Аляксандраўна, "Короткая косічка". Гэта назва верша. Ён лірычны, кранальны ў сваёй прастаце, у стылі вершаў знакамітага Эдуарда Асадава (які, аказваецца, быў родам з Туркменістана, з горада Мары). Гэты верш, я і іншыя творы Людмілы, ёсць у інтэрнэце. Піша яна па-руску, часта звяртаецца ў творчасці да тэмы Вялікай Айчыннай вайны.

Віншум з перамогай, Людміла!

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Купала на жыццё натхніў

Верш грузінскага паэта Тагаоза Рухелі "Чалавек!", у якім згадваецца Янка Купала, пераклала на беларускую мову старшыня сполкі "Беларускія сябры" ў Тбілісі Вольга Градзінар

Сусвет, кажучы, з радасцю выконвае нашыя шчырыя просьбы. У адным з рэпартажаў пра Янку Купалу, які выйшаў на беларуску-грузінскім інтэрнэт-партале <http://tamil.by/>, мы звярнуліся з просьбай да чытачоў: "Магчыма, у каго ў архівах захаваліся фатаграфіі або дакументы, звязаныя з "грузінскімі матывамі" ў творчасці Песняра. Мы будзем вельмі ўдзячныя за любую інфармацыю!". Пасля таго геаграфія міжнароднага праекта "Янка Купала ў дыялогу культур" пашырылася выставай "Грузія, дружная з сонцам

краіна!". Экспанавалася яна ў двух выдатных кутках Грузіі: курортным мястэчку Цхалтуба і ў горадзе Багдаці.

Ініцыятары і арганізатары праекта ў Грузіі шчыра палюбілі беларускага паэта. Нядаўна, што Тамты Вардасанідзе, супрацоўніца Дэпартаменту па курортах і турызме муніцыпалітэта горада Цхалтуба, звярнула ўвагу на размешчаны ў інтэрнэце верш грузінскага паэта Тагаоза Рухелі, у якім згадваецца Янка Купала. Невялікае даследаванне і прывяло да рэальнага чалавека. Так мы пазнаёміліся з Гіяй Путкарадзэ.

Тагаоз Рухелі (Гія Путкарадзэ) нарадзіўся ў 1960 годзе ў Заходняй Грузіі, у сяле Рухі недалёка ад Зугдідзі (адтуль і псеўданім Рухелі). У 1977-м закончыў школу, а ў 1980-

м паступіў у Данскі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт у Раставе-на-Доне, дзе і жыве цяпер з сям'ёй. У 1976 годзе пачаў пісаць вершы, у якіх адлюстраваны яго любоў да роднай Грузіі, любоў да Бога і людзей.

Верш "Чалавек!", пра які тут ідзе гаворка, напісаны ў 1988-м: аўтару было 28. Каб зразумець, пра што верш, і ў якім ключы ў ім згадваецца беларускі Пясняр, я звярнулася да Мзіі Акіобія, добрага сябра Купалаўскага музея ў Мінску, з просьбай зрабіць падрадкавы пераклад. Атрымаўшы яго, з захапленнем прачытала сваёсабіствы асабісты маніфест маладога паэта, у якім ён кажа пра выдатных людзей, творцаў, стваральнікаў — сярод іх і наш Янка Купала. Вось уражанні Мзіі: "Я была ўрушаная.

Я. Колас і Я. Купала ў Грузіі

Прычым аўтар згадвае Янку Купалу ў кантэксце таго, што менавіта ён прыводзіць яго ў пачуцці, ажывілае, адухаўляе. Ацэнка паэту нададзена тут найвышэйшая".

А мне вельмі захацелася, каб гэты верш загучаў па-беларуску. І ён загучаў — у выдатным перакладзе Вольгі Градзінар (пераклад

гледзіце на сайце Капалаўскага музея). Там ёсць такі радок: "Купала зноў на жыццё натхніў"... Думаю, заканамерна, што верш, напісаны ў 1988 годзе, знайшоўся ў юбілейны год Янкі Купалы. І вядома, гэта — падарунак Песняру. Бо яшчэ ў 1905 годзе, на самым пачатку творчасці, у вершы "Чаго б я хацеў..." Янка Купала напісаў: "Дык жа знайце, чаго б я хацеў/ Аб чым думачкі толькі мае/ Каб мой люд маю песню запяў/ І пазнаў, аб чым песня пяе!". Хочацца верыць, што верш "Чалавек!" Тагаоза Рухелі надаць імпульс да ажыццяўлення мары Песняра. Таму што Сусвет рана ці позна адказвае на нашыя шчырыя просьбы.

Эліна Свірыдовіч, супрацоўніца Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы

ПАДАРОЖЖЫ

У ваколіцах Акінчыц

На карце родных мясцін Якуба Коласа цяпер — і Царква святой Ганны ў Стоўбцах: ёсць меркаванне, што якраз там быў ахрышчаны Кастусь Міцкевіч, будучы народны паэт Беларусі

Кацярына Мядзведская

Пэўна, кожная мясціна Беларусі мае сваю легенду, паданне, цікавыя згадкі яе жыхароў. “Хаты — гэта гнезды, а людзі як птушкі. Але цяпер яны ўсё болей адлятаюць. Далёка маладзейшыя, а сталыя побач, вунь на тым пагорку...” Ці яшчэ: “Добра, калі ў чалавека ёсць свая дарога, па якой ён ідзе ўпэўнена. Але ёсць і такія, што — як па лесе бегаюць, заблудзіўшыся”. Гэткія ды іншыя назіранні-развагі да фотаздымкаў з гарадоў і вёсак краіны піша ў сваіх інтэрнэт-праектах “Бясконца чароўная...”, “Нашы руіны” вандроўнік, архітэктар, рэстаўратар Уладзімір Цвірка.

Пра яго захапленне падарожжамі па Беларусі ды этнаграфічны музей на асабістым лецішчы і працу вітражыста мы пісалі (“Скарбы Уладзіміра Цвірка”, ГР, №18, 19.05.2016). Уладзімір Андрэевіч распрацоўвае адна- і двухдзённыя турмаршруты. Ёсць у яго тэматычныя вандроўкі: “Піраміды Беларусі”, “Каменныя крыжы”. З’явіліся і літаратурна-мастацкія: па мясцінах Янкі Купалы, Якуба Коласа, Напалеона Орды, Элізы Ажэшкі. Ідэя, безумоўна, не новая — пісьменнік Мікалай Чырскі, напрыклад, паводле сваіх паездкаў напісаў кнігу “Літаратурныя вандроўкі па зямлі Купалы і Коласа”. І цудоўны фотаальбом “Беларусь. Зямля Песняроў” стварыў фотамастак Анатоль Кляшчук... Але ж і ракурсы, з якіх глядзіць на тыя мясціны падарожнік-архітэктар, цікавыя, ды яшчэ з каментарамі-запісамі.

Калі мы гутарылі з вандроўцам, ён раскажаў і пра нядаўнюю паездку па родных мясцінах Якуба Коласа. “Першае, што здзівіла на Стаўпеччыне — атмосфера тых мясцін, — казаў. — Сядзібы “Акінчыцы”, “Ласток”, “Альбуць”, “Смольня” — усе побач, за дзень можна іх аб’ехаць. А якая прырода! Казачна-фантастычная: кожная хатка — пасярод палёў і лясоў, нібы з верталёта скінутая. У верхаш і прозе Коласа шмат апісанняў прыроды. Калі пабываў у яго родных мясцінах, зразумеў: якраз асяроддзе нарадзіла Коласа як вялікага творцу. Там — раздолле. Можна і салаўеў паслухаць, і душою адпачыць”.

Перад тым, як выправіцца ў падарожжа, Уладзімір Андрэевіч вывучыў біяграфію Песняра, перачытаў ягоныя пазмы “Новая зямля” і “Сымон-музыка”, рамантэрылогію “На ростанях”. А “на мясцовасці” прыкмычаў, як судносяцца апісанні ў творах з сучасным ландшафтам, заўважаў дэталі.

Пра Ласток у аўтабіяграфіі Якуба Коласа пісаў: “Самыя раннія дзіцячыя гады мае прайшлі ў Сухощчыне, або Ластку. Гэта глухое месца — поле, навокол лесу і адна толькі сядзіба лесніка: хата, гумно, хлест”. Чым жа ўнікальны Ласток, спрабаваў зразумець Уладзімір. Аўтэнтыкай! Там захавалася тая хата, у якой з 1885 па 1890 год жыла сям’я Міцкевічаў. “Уявіце: там бегаў маленькі Кастусь, будучы народны паэт Беларусі

У родных мясцінах Якуба Коласа на Стаўпеччыне заўсёды рады гасцям

Якуб Колас, — усхвалявана казаў вандроўнік, — ён дакранаўся да печы, адчыняў дзверы, выходзіў на ганак. І гэта нешта незвычайнае! Дарэчы, мемарыяльная сядзіба-музей агарод, цёплая печ у хаце, ручнік на плоце, куры-пеўні, карова... Гэта ж нібыта “зношваецца”, калі ў ёй нехта жыве, а з другога — у народзе кажуць, што яна хутчэй памірае без людзей...”

Уладзімір Цвірка прыходзіць да высновы, што “жывая” сядзіба ў Ластку — цікавая “фішка”, як кажа маладзь. Узарае поле, дагледжаны агарод, цёплая печ у хаце, ручнік на плоце, куры-пеўні, карова... Гэта ж цікава наведнікам, інтэрактыў сёння

На Свяце паэзіі выступае Віктар Шніп

Альбуцкія краявіды натхнілі Песняра. Масток цераз рэчку

ў модзе. Хай і ў Ластку гасці акупаюцца ў “жывое асяроддзе” ды бачаць, як аруць поле плугам, жнуць жыта сярлом, косаць траву касой, а лён пераціраюць уручную. Пры жаданні ж могуць і самі паспрабаваць сябе ў той спрадвечнай сялянскай працы.

Пабываў падарожнік у Акінчыцах: там нарадзіўся паэт, а цяпер тое месца ўжо ўвайшло ў гарадскую рысу Стоўбцаў. “Пры шляху шырокім./ Дзе стаіць камора./ Я на свет радзіўся./ Пад глухі шум боры”, — пісаў Якуб Колас у вершы “На

раздарожжы”. У Акінчыцах бацька пісьменніка, Міхал Міцкевіч, служыў лесніком у лясках князя Радзівіла. Сёння “Акінчыцы” — мемарыяльная сядзіба, на хаце шыльда: “Тут 3 лістапада 1882 года нарадзіўся народны паэт Беларусі Якуб Колас (Канстанцін Міхайлавіч Міцкевіч)”.

У захапленні Уладзімір Цвірка і ад Альбуці — там сям’я Міцкевічаў жыла з 1891 па 1902 год. Якуб Колас пісаў: “Альбуць запомнілася мне найболей яркава. Там была надзвычай цікавая прырода. Леснікова

птуры паводле матываў твораў паэта, якія нібы злучылі ў адно цэлае ўсе Коласаўскія аб’екты-мясціны”, — лічыць Уладзімір Цвірка.

Драўляныя скульптуры стаць паўз дарогі Стоўбцы — Мікалаўшчына з адгалінаваннем у Альбуць. “Дарога дзядзькі Якуба”, “Сцяжына новазямельцаў”, кампазіцыя “Песняй вітаю я вас!” — вось некаторыя з іх, створаныя майстрамі-разьбярамінапачатку 90-х. На жаль, многія з драўляных фігур з часам растрэскаліся-пакасіліся. Уладзімір Цвірка прапаноўвае свой варыянт выратавання арыгінальнай задумкі: праводзіць там пленэры для студэнтаў-архітэктараў, дызайнераў, скульптараў, разьбяроў. А сярэд моладзі шмат талентаў, упэўнены Уладзімір Андрэевіч, то хай пановому, але творча падыдуць да справы. І “Шлях Коласа” можа папоўніцца новымі экспанатамі, ажывіцца. “Трэба толькі распрацаваць адзіную канцэпцыю, у плыні якой і рухавіца”, — упэўнены дызайнер.

Асабліва зацікавіўся Уладзімір Цвірка былым хутарам Цёмных Лядаў, дзе амаль два гады пасля астрага (пакарэнне за ўдзел у нелегальным настаўніцкім з’ездзе) жыў Кастусь Міцкевіч. Там стварыў школу, дзе навучаліся дванаццаць сялянскіх дзяцей, пісаў вершы. Дарэчы, першы апублікаваны ў газеце “Наша доля” верш “Наш родны край” напісаў ён менавіта ў Цёмных Лядах. І псеўданім Якуб Колас нарадзіўся там. Сёння ж няма на тым месцы ні вёскі, ні хутара, ні смалярні, а ні сядзібы... Адзін толькі камень з памятнай шыльдай, дый то — на другім баку чыгункі... “Добра было б узнавіць сядзібу, — марыць Уладзімір Андрэевіч. — І план яе, і фотаздымкі захаваліся...”

У свой турмаршрут уключыў вандроўнік і вёску Мікалаўшчыну. Ёсць там школа, падобная на невялікі палац: будавалі па эскізах самога Песняра. Школа беларускамоўная, носіць імя Якуба Коласа. Штогод праводзяцца ў ёй разнастайныя літаратурныя конкурсы, алімпіяды, створаны музей.

Вандроўчы па Стаўпеччыне, задаўся Уладзімір Цвірка пытанямі: якая ж веравызнанна быў Якуб Колас і ў якім храме яго хрысцілі? З імі й звярнуўся да спадарыні Зінаіды Камароўскай, дырэктаркі Літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа. Тая прызналася: раней Якуба Коласа, сястры Якуба Коласа Міхаліна, Алена, Марыя, браты Уладзімір, Міхась (пазней жыві і памёр у ЗША, вядомы пад псеўданімам Антось Галіна) ды Іосіф. Дагэтуль растуць там ліпы, пасаджаныя Коласам. Яны памятаюць, як упершыню летам 1912-га сустрэліся там Якуб Колас і Янка Купала. У Смольні Якуб Колас працаваў над пазмамі “Новая зямля” і “Сымон-музыка”, пісаў вершы, апаваданні. “Ва ўсіх гэтых сядзібах ёсць шмат агульнага: прырода, вясковы побыт, архітэктура, а таксама цудоўны Мастацка-мемарыяльны комплекс “Шлях Коласа” — драўляныя скульп-

Іван Ждановіч

ТЭАТРАЛЬНЫ СЕЗОН

Злучаюць людзі гарады

У Мінск на гастролі прыедзе з Расіі Магнітагорскі драмтэатр імя А. С. Пушкіна, у якім пачынаўся творчы шлях вядомай у Беларусі актрысы, народнай артысткі СССР Аляксандры Клімавай

Аляксандра Клімава ў ролі Камісара ў спектаклі «Аптымістычная трагедыя». 1957 г.

Магнітагорск, нагадаем, другі па велічыні горад Чалябінскай вобласці, адзін з найбуйнейшых сусветных цэнтраў чорнай металургіі, буйны культурны, дзелавы цэнтр Паўднёвага Урала. І тэатр у горадзе моцны: паводле версіі часопіса «Forbes» ён — сярэд дзсяці найцікавых тэатраў Расіі. Пра тое нам напісала Ларыса Каліноўская з Нацыянальнага акадэмічнага драмтэатра імя Максіма Горкага — менавіта на яго сцэне пройдуць 8-10 верасня гастролі. Расіяне, дадае калега, вязуць тры спектаклі: камедыю Лопэз дэ Вега «Вынаходлівае закаханая», меладраму «Цёмная алея» паводле твораў Івана Буніна і драму Іюгена Грышкаўца «Зіма».

Гледача можа завабіць і тое, што да магнітагорскай сцэны інтарэс маюць артысты сусветна вядомыя. Тры сезоны працавала там французжанка Ан Сельер, і менавіта ў Магнітагорску ўпершыню ў Расіі паказала свой монаспектакль «Мадам Маргарыт» зорка французскага тэатра і кіно Ані Жырардо. А ў 2008-м спектакль магнітагорцаў «Навальніца» па п'есе Аляксандра Астроўскага ў пастаноўцы Льва Эрэнбурга адзначаны самай прстыжнай у Расіі тэатральнай узгародай «Залатая Маска».

Што, аднак, яднае Беларусь з гэтым тэатрам? «Сувязь ёсць, ды яшчэ якая моцная: у ім пачынала творчы

шлях народная артыстка СССР, адна з найвядомых актараў нашага НАДТ імя Горкага Аляксандра Клімава, — піша Ларыса Каліноўская. — У Магнітагорску закончыла школу, а ў 1942-45 гадах будучая зорка сцэны была акторкай мясцовага тэатра, выступала ў ваенных шпітальных. На магнітагорскай сцэне сыграла Аню ў спектаклі «Вішнёвы сад» па п'есе Антона Чэхава і Кацьку ў «Варварах» Максіма Горкага». У 1945-м Клімава паступіла ў Маскоўскае вышэйшае тэатральнае вучылішча імя Шчэпкіна, пасля заканчэння яго працавала ў Адэсе, Кіеве, Харкаве. З 1956 па 2004 год яе талент раскрываўся ў Мінску, на сцэне нашага Рускага тэатра, як яго яшчэ называюць. Клімава сыграла больш за 80 галоўных роляў у тэатры і кіно, выкладала ў тэатральна-

мастацкім інстытуце, была ўшанавана шматлікімі ардэнамі, медалямі савецкага і беларускага Урадаў. У 1969-м ёй прысвоена званне народнай артысткі СССР». Цяпер у Рускай тэатры працуе сын актрыкі, Андрэй Душчакін — акцёр тэатра і кіно, педагог, літаратар, заслужаны артыст Беларусі. Ён, дарэчы, іграе аднаго з марскіх афіцэраў у прэм'ерным спектаклі па п'есе Андрэя Курэйчыка «Падводнікі». Лячыць спектакль атрымаўся сур'езным, ёсць у ім што іграць і пра што гаворыць з гледачом. Да таго ж у пастановачай версіі рэжысёра Сяргея Кавалчыка спектакль нясе моцны зарад годнасці, высокай маральнасці — таму Андрэй Душчакін іграе ў ім з вялікім задавальненнем. Прэм'ерай 15 жніўня і адкрываўся новы сезон. А што для Андрэя Магнітагорск, ці

бываў ён там? «Гэта горад, дзе жылі бацькі мамы, дзе яна жыла і працавала ў вайну на ваенным металургічным заводзе: там рабілі дэталі для танкаў, — гаворыць Андрэй Андрэвіч. — А ўвогуле нарадзілася мама ў 1921-м у Казахстане, у Кастанайскім раёне: там ёсць пасёлак Затабольск, які раней называлі вёскай Самадурэўкай. Мама вучылася ў Магнітагорску ў школе, наведвала там драмгурток, і потым два гады адпрацавала ў мясцовым тэатры. А калі закончылася вайна — паехала вучыцца ў Маскву. Вядома ж, бацьку наведвала. І калі я быў малым, то мяне вазілі туды: да бабулі-дзядулі, пакуль былі жывыя. Бабуля Аляксандра Слажанкіна, памятаю, карміла мяне пярэнямі, бліны ўсе вельмі любілі. Песні мне спявала, казкі баяла — сама ні чытаць, ні пісаць не ўмела.

Увогуле гэта была сялянская сібірская сям'я, што ў пару калектывізацыі ў Казахстан уцякла — ад раскулачвання. Калі ж было «пацяпленне», то перабраліся ў Магнітагорск. Дарэчы, усе хлопцы, мамыны браты, на вайне пагінулі — яна ў сям'і засталася ды меншая сястра. У Клімавых быў у Магнітагорску свой «вясковы» дом, хата. Увогуле Магнітагорск быў напалову драўляным. І, калі шчыра, я не надта любіў туды ездзіць: бо горад суровы, прамыслова-шахцёрскі, а я ж там заставаўся без мамы...»

Ці ўшанавана нека памяць Аляксандры Клімавай ў Магнітагорску — Андрэй не ведае. А ў Мінску на доме па вул. Янкі Купалы, 7, дзе яна жыла і памерла (2005), мемарыяльная дошка ў яе гонар устаноўлена ў 2007 годзе. У кватэры Клімавай і жыве сын з сям'ёй, прысвяціў маці сваю кнігу «Па той бок люстэрка». У Маскве, у ганаровай галерэі ў «Шчэпцы», ёсць яе партрэт. На Маскоўскіх могілках, дзе пахавана Аляксандра Клімава, стаіць ёй прыгожы помнік. Побач, дарэчы, і магіла Расціслава Янкускага, вядомага акцёра (памёр 26 чэрвеня 2016 года), з якім яны разам усё жыццё ігралі на сцэне Рускага тэатра.

Сам Андрэй Душчакін — «дзіця трох народаў». Нарадзіўся ў 1960-м у Мінску, тут жыве і працуе. Бацька ў яго быў карэнны кіяўлянін, працаваў да жаніцтва акцёрам у Тэатры Лесі Украінкі. Па гэты час Андрэй вельмі любіць Кіев, бо «рос я там, рос на Дняпры», у яго там вялікая радня. Сярод тых Душчакіных ёсць маракі Дняпроўскай флатыліі, урачы, інжынеры-тэхнары, а вось артыстаў, акрамя Андрэя, у родзе больш няма.

ПРЫЦЯГНЕННЕ БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

Тры вандроўныя дні

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Моцна пацярпела Ліда пад час Вялікай Айчыннай вайны. І памяць пра мінулае там захоўваюць і берагуць. Ад гісторыі ў Беларусі не адмаўляюцца: яе не пераробліваюць ва ўгоду новых павеваў, назвы вуліц і будынкаў не змяняюць, помнікі не зносяць...

На другі дзень мы наведвалі шклозавод «Нёман» у Бярозаўцы, заснаваны ў 1883 годзе. Для мастэчка, у якім звыш 2000 жыхароў, гэта жыццёвае неабходнае прадпрыемства. Яно апошнім часам пашырае асартымент: там падступаюцца да багемскага шкла, наладжаны выпуск будаўнічай шклаваты. Мы пазнаёміліся з тэхналогіяй вырабу каларовага шкла і хрустало. Паназіралі, як майстры апрацоўваюць вырабы. Пабывалі ў заводскім

музеі — гэта сапраўдная чароўная хрустальная казка. Кожны з нас атрымаў у падарунак хрустальную цукерніцу. Далей шлях ляжаў у мястэчка Мір. Каталіцкі касцёл, праваслаўная царква, іудзейская сінагога фарміруюць ансамбль яго Рынкавай плошчы. А над мястэчкам узвышаецца велічыні Мірскага замка. Ён сустракае гасцей магутнымі каменнымі сценамі ды вежамі. Занесены ў Спіс сусветнай спадчыны ЮНЕСКА, і ўсе зборы ад наведвання яго турыстамі ідуць на аднаўленне іншых замкаў Беларусі.

Канешне, завіталі мы ў Мінск. Дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны ўразіў не толькі маштабамі, але і сучасным спосабам падачы матэрыялу. Экспазіцыя ёміста распявае пра 1100 трагічных дзён

і начэй акупацыі фашыстамі Беларусі ды герайчуну барацьбу народа за вызваленне.

Візітнай карткай горада стаў сучасны будынак Нацыянальнай бібліятэкі. Гэта не толькі багаты збор кніг, але і велізарны мультыфункцыянальны цэнтр. У бібліятэцы выкарыстоўваюцца найноўшыя тэхналогіі. Нават лямпы ў чытальных залах такія, што іх святло не разбурае старонкі кніг. З агляднай пляцоўкі, на 23 паверсе будынка, мы любаваліся цудоўным панарамным выгледам сталіцы. Каля ўваходу ў бібліятэку стаіць помнік першадрукару Францыску Скарыну, друкарня якога была і ў Вільні.

Пад час пазездкі ў Беларусь мы зразумелі, што багатая краіна дабрэй і гасціннасцю жыхароў. Вось што кажучы удзельнікі пазездкі:

Наталля і Аляксей Рэпіны:

«Выдатныя людзі жывуць у Беларусі. Берагуць родную зямлю. Праграма была выдатная. Чакаем новых запрашэнняў».

Алег Зіноўеў,

школьнік: «Мне вельмі спадабалася Беларусь сваімі малымі гарадамі. А самая цікавая экскурсія была ў Мінску. Гэта сапраўды сучасны горад. Шмат гандлёвых цэнтраў, рэстаранаў і высокіх будынкаў — усё, што трэба вялікаму гораду. Ураджаюць і музеі. Пазездка назаўсёды застанецца ў мяне ў памяці».

Сяргей Салянскі:

«Памятаю Беларусь з дзяцінства і бачу, што краіна мяняецца ў лепшы бок. Менавіта ў такіх вандроўках пазнаецца родны край. Уразілі душэўнасць і цеплыню жыхароў. Дзякуй арганізатарам і гідам!»

Ірына Бяляева, г. Клайпеда

Беларусь уразіла падарожніку сваімі храмамі

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Праэзданта Рэспублікі Беларусь «Радзімская газета «Совetskая Беларусія»».

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10а, 220013, Мінск

Рэдактар

Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адрас рэдакцыі:

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10а, 220013, Мінск

Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 61.

Выдана 25 сакавіка 2009 г. Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Борца па рэкламе:

Тэл. +375 17 287 16 91

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 287 15 32; факс: +375 17 287 15 26

E-mail:

golas_radzimy@tut.by

Аб'ём выдання: 1 друк. арк.

Тыраж: 1935, Заказ: 1216

Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве

«Выдавецтва «Беларускі Дом друку»» ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

Час падпісання ў друк: 20.10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

© «Голас Радзімы», 2017

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

© «Голас Радзімы», 2017